Justina Stankevičiūtė

Labdarių gatvė 6

2016 m. spalio–lapkričio mėnesiais Labdarių g. 6 sklype Vilniuje, kur buvusios stovėjimo aikštelės vietoje planuojama statyti daugiabutį gyvenamąjį namą su požemine automobilių stovėjimo aikštele, atlikti archeologiniai tyrimai. Tirtas sklypas yra Vilniaus senamiesčio 9 kvartale, buvusios 687 posesijos vietoje. Iš istorinių šaltinių žinoma, jog ši teritorija nuo seno priklausė Radvilų giminei, kurių rūmai buvo vos 200 m į P nuo tirtos vietos (dabar Vilniaus gatvė). 1690 m. Vilniaus miesto namų sąraše šioje miesto dalyje neminimi jokie pastatai. XVIII a. I pusės Fiurstenhofo plane tirta teritorija vaizduojama kaip mažai užstatyta, kvartalai aptariamoje teritorijoje dar nesusidarę. Istoriniai ir kartografiniai duomenys rodo, jog pirmieji mūriniai pastatai šioje teritorijoje atsirado XIX a. I pusėje. 1808 m. Vilniaus miesto plane vaizduojama tirtą sklypą kirtusi gatvė, kuri ėjo nuo Labdarių gatvės iki Šv. Jurgio bažnyčios. Per visą XIX a. situacija mažai pasikeitė. Iš istorinių duomenų žinome, jog statybos ypač suklestėjo XIX a. II pusėje. Tuomet užstatytos Vilniaus, Totorių ir Labdarių gatvės, tačiau plotai kvartalo viduje (taip pat sklypas Labdarių g. 6) liko urbanistine prasme nepanaudoti.

XX a. I pusėje susiformavus dabartiniam Gedimino prospektui, buvo užstatyta ir panaikinta minėta sklypą kirtusi gatvė. Sklypo ŠV dalyje XX a. pradžioje pastatytas medinis pas-

1 pav. Suverstos krosnies koklių pavyzdžiai. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Examples of stove tiles from the jumbled stove.

2 pav. XX a. pr. pastato pamatų liekanos. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 2. The remnants of the 20th-century foundation.

tatas su mūriniu rūsiu laikytas nesaugotinu ir XXI a. 1 dešimtmetyje nugriautas. Sklype įrengta automobilių stovėjimo aikštelė.

Tyrimai vyko dviem etapais. Per pirmąjį etapą sklype ištirti 5 šurfai, kurių bendras plotas siekė 19,25 m^2. Nustatyta, jog sklype yra susiformavęs 1,2–2,4 m storio kultūrinis sluoksnis. Didžiojoje sklypo dalyje glūdi iki 90 cm storio piltiniai XIX–XX a. sluoksniai, tik ŠR dalyje šie sluoksniai yra vos 30–40 cm storio. Po jais slūgso iki 80 cm storio XVII a. kultūrinis sluoksnis su to meto radiniais. Įžemyje taip pat fiksuotos iki 80 cm gylio XVI–XVII a. ūkinės duobės. Kai kur vertingi sluoksniai sunaikinti XX a. tiesiant požeminius inžinerinius tinklus.

Per antrąjį etapą vykdyti detalieji tyrimai – būsimo pastato vietoje ir požeminių inžinerinių tinklų vietose ištirtas 597 m^2 dydžio plotas. Tirtas iki 2 m storio XVII a. I puse – XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su įžemyje iki 3,5 m įgilintomis ūkinėmis duobėmis ir XX a. požeminių inžinerinių tinklų tranšėjomis.

Kultūrinis sluoksnis suskirstytas į du horizontus. Viršutinis, datuojamas XIX–XX a., buvo 0,6–1,3 m storio, sudarytas iš dviejų pagrindinių sluoksnių: paviršinio skaldos–žvyro ir tamsiai pilko grunto su griuvenomis sluoksnio, kuriame, be XIX–XX a. radinių, aptikta ir pavienių XVII–XVIII a. dirbinių. Žemiau tirtas 20–70 cm storio XVII a. I pusės – XVIII a. horizontas, kuris sklypo P dalyje neišliko arba nesusiformavo. Viršutinis horizonto sluoksnis datuotas XVII a. II puse – XVIII a. Apatinis neintensyvus šviesiai pilkos spalvos sluoksnis su nedideliu kiekiu radinių datuotas XVII a. I puse. Tarp šių sluoksnių kai kur fiksuoti molio ir griuvenų intarpai, kurių viename (sklypo R dalyje) aptikta suverstų XVII a. viduriu datuojamų krosnies liekanų. Visi kokliai buvo apdegę, matyt, krosnis čia suversta sudegus pastatui ar patalpai, kurioje stovėjo. Kokliai buvę žaliai glazūruoti, plokštiniai, puošti dviem po arka stovinčiomis figūromis, karniziniai – augaliniu ornamentu arba grotesko stiliaus moters figūra, friziniai – medžioklės scena, karūniniai – apkaustų ornamentu (1 pav.). 15–30 cm gylyje atidengtos XX a. pradžioje pastatyto medinio pastato, nugriauto XXI a. pradžioje, mūrinių pamatinių dalių liekanos (2 pav.). Atidengtos 3 sienų – Š, V ir vienos vidinės – pamatinės dalys. Pastato R dalis buvo su 8 m pločio rūsiu, užverstu nugriovus pastatą. Visame tirtame plote, įžemyje fiksuotos medinio užstatymo liekanos (pilko grunto ruožai ir stulpaduobės), datuotos XVI–XVII a., tačiau jos prastai išlikusios, tad jų nepakanka užstatymo rekonstrukcijai.

Iš tirtų įžemyje įgilintų XVI–XIX a. datuojamų ūkinių duobių ankstyviausios buvo 19 ir 32 (3 pav.). Atskirai dar reiktų paminėti objektą 34 – buvusio medinio apie 3x2,3 m dydžio pastato su nuolaidėjančiu apie 1 m pločio įėjimu liekanas. Jame buvo moliu plūkta asla. Spėjama, jog sklypo Š dalyje tirta duobė 65 buvo naudojama moliui kasti. Jos šlaitai buvo sutvirtinti mediena, pagal užpylime rastus radinius duobė

0 5 cm

3 pav. Duobėje 32 aptiktas puodas. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 3. A pot discovered in pit 32.

datuojama XVI a. pabaiga. Sklypo PR kampe tirtoje duobėje 67 atidengtos XIX a. II puse datuojamo mūrinio pastato pamatinių dalių liekanos.

Labdarių St. 6

In 2016, a field survey and excavation were conducted on the plot at Labdarių St. 6. The 597 m^2 planned for development were completely excavated. Two horizons up to 2 m thick were recorded during the investigation: a cultural layer dating to the first half of the 17th–20th century with storage pits dug up to 3.5 m into the natural soil and 20th-century underground utility line trenches. The upper horizon dates to the 19th–20th centuries (Fig. 2), the lower to the first half of the 17th–18th centuries. The earliest cultural layer discovered on the plot dates to the first half of the 17th century, but it has not survived or did not form in just the S part of the plot. The jumbled remains of a mid-17th-century stove were found in the E part of the plot (Fig. 1). The earliest structures: storage pits dating to the 16th century, were discovered and excavated during the investigation (Fig. 3).

Justina Stankevičiūtė

Labdarių gatvė 8A

2016 m. rugsėjo – 2017 m. kovo mėnesiais Labdarių g. 8A sklype (Vilniaus miestas), kuriame statomas gyvenamasis daugiabutis namas, ir jo aplinkoje atlikti tyrimai. Jie vyko dviem etapais. Pirmiausia rugsėjo mėnesį atlikti žvalgomieji tyrimai – ištirti 5 šurfai, kurių bendras plotas siekė 16 m^2. Antrojo etapo metu vykdyti detalieji tyrimai ir žvalgymai – sklypo ribose ištirtas 1023 m^2 dydžio plotas, o už jo

2 pav. Sklypo P dalyje atidengtos mūro liekanos iš Š. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 2. The remains of a masonry wall discovered in the S part of the plot, as seen from the N.

